

تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های مالیاتی موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی کشور (طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳)

کیهان مهشیدی^{*۱}

فریده رفیعی مقدم^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، کشف گرایش‌های موضوعی پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی در حوزه موضوعات «مالیاتی» و طبقه‌بندی آن‌ها در مقوله‌های مشخص به منظور تعیین سیر موضوعی و بررسی آن‌ها در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان است.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع توصیفی کاربردی کتاب‌سنجی بوده و از روش تحلیل محتوا برای تعیین گرایش‌های موضوعی پایان‌نامه‌ها استفاده کرده است. جامعه مورد مطالعه ۴۸۲ پایان‌نامه «مالیاتی» نوشته شده از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ در دانشگاه‌های سراسر ایران و ۳۷ اولویت پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور در سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ می‌باشد. در این پژوهش برای تفکیک پایان‌نامه‌ها از نظر موضوعی، یک طرح موضوعی شامل ۵ گروه موضوع اصلی و ۲۰ موضوع فرعی با روش دلفی بر مبنای نظر کارشناسان خبره مالیاتی تنظیم شده است. گردآوری اطلاعات با استفاده از فیش‌برداری بر مبنای فهرست کنترل انجام شده است. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری برآورد همبستگی بین درصد موضوعات و مجذور کای در نرم‌افزار EXCEL و SPSS انجام شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که موضوع «سازمان وصول مالیات» با ۵۶.۶ درصد بیشترین پایان‌نامه، موضوع «مالیات‌های اسلامی» با ۱ درصد کمترین پایان‌نامه، دانشجویان مدیریت بیشترین پایان‌نامه با ۵۵.۴ درصد و دانشجویان حقوق کمترین پایان‌نامه را با ۶.۸ درصد به خود اختصاص داده‌اند. همچنین بیشترین جامعه آماری پایان‌نامه‌ها مربوط به کارکنان با ۴۹.۲ درصد و کمترین آن با ۵ درصد مربوط به «پرونده‌های مالیاتی» است. علاوه بر این از تعداد ۴۸۲ عنوان پایان‌نامه، ۲۳۲ عنوان در راستای اولویت‌های پژوهشی تهیه شده است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که پایان‌نامه‌های اندکی در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان نگارش شده است.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، پایان‌نامه‌ها، مالیات، سازمان امور مالیاتی کشور، اولویت‌های پژوهشی.

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال (نویسنده مسئول)
Email: kmahshidi@gmail.com
۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، عضو هیئت‌علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

دریافت: ۱۳۹۵/۰۲/۲۲

پذیرش: ۱۳۹۵/۰۷/۳۰

مقدمه و بیان مسئله

اصولاً «مواد غیرکتابی از نظر محتوای اطلاعاتی اهمیت زیادی دارند. آثار پژوهشگران پیش از آنکه به صورت کتاب در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرند، در نسخه‌های محدود به شکل مقاله در نشریات، سمینارها، پایان‌نامه‌ها، انتشارات دولتی و امثال آن منتشر می‌شوند. یکی از این منابع اطلاعاتی بارز، پایان‌نامه‌ها هستند که همه‌ساله مقدار زیادی از امکانات مالی دولت و بخش قابل توجهی از نیرو و وقت اعضای هیئت‌علمی دانشگاه صرف آن می‌شود.» (دیانی، ۱۳۷۸). پایان‌نامه حاصل یک مطالعه منظم و اصولی درباره یک مسئله مهم است که به وضوح، مشکل‌ها را مشخص می‌کند، فرضیه‌های مهم را مطرح می‌سازد، به منابع اطلاعات اشاره می‌کند و اطلاعات به دست آمده را تحلیل می‌کند و در نهایت به یک نتیجه و توصیه دست می‌یابد. پژوهش درباره پایان‌نامه‌های دانشجویان از جهات مختلف اهمیت دارد. اول اینکه پایان‌نامه نخستین فرآورده پژوهشی منظم و پیش‌بینی شده آنان است که جنبه‌های بازارپسندی و مصلحت‌اندیشی، کمتر در آن به چشم می‌خورد. در واقع تمام سعی دانشجو بر این است که پایان‌نامه بر اساس استانداردهای علمی قابل قبول دانشگاه باشد (میرسندسی، ۱۳۸۲)؛ دوم اینکه دانشجویان برای انتخاب موضوع بر اساس تمایلات شخصی و تجربه کاری و مسائل مطرح روز عمل می‌کنند. بدیهی است که در هر مقطع زمانی، گرایش‌های پژوهشی در هر رشته بسته به شرایط محیطی، مختلف می‌باشد. بعضی از موضوع‌ها بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرند و بعضی دیگر نادیده گرفته می‌شوند (سیدین و باب‌الحوائجی، ۱۳۸۸).

بنابراین تحلیل محتوای پایان‌نامه‌ها در یک دوره زمانی می‌تواند ابزار مناسبی برای آگاهی از گرایش‌ها و سلیقه‌های شخصی دانشجویان و موضوع‌های مطرح روز باشد و تغییرها را نشان دهد. از سوی دیگر، پایان‌نامه‌ها را در رشته‌های گوناگون از دیدگاه‌های مختلف می‌توان ارزیابی کرد؛ مثلاً نقش پایان‌نامه‌ها در تهیه مقاله‌های پژوهشی، میزان استفاده از انواع اطلاعاتی در نگارش پایان‌نامه‌ها، میزان رعایت استانداردها در تدوین آن‌ها، بررسی نقش آن‌ها در پژوهش‌های مراکز آموزشی و پژوهشی و نیز تحلیل موضوعی آن‌ها همگی از جمله این موارد هستند. پایان‌نامه‌های مالیاتی هم از این امر مستثنی نیستند. خصوصاً که این مدارک در واحد پژوهشی یک سازمان اقتصادی مهم به نام سازمان امور مالیاتی کشور نگهداری می‌شوند و از نتایج این پژوهش‌ها در راستای بهبود اوضاع اقتصادی کشور بهره‌برداری می‌گردد. پایان‌نامه‌های مالیاتی مورد نظر این پژوهش، پایان‌نامه‌هایی هستند که اغلب در حوزه موضوعی مالیات نگارش شده‌اند و در کتابخانه سازمان امور مالیاتی کشور نگهداری می‌شوند. بنابراین یکی از مهم‌ترین و بهترین راه‌های اطلاع از آخرین پژوهش‌ها و یافته‌های تخصصی در این زمینه محسوب می‌شوند و تحلیل محتوای آن‌ها می‌تواند بیانگر سیر تحولات موضوعی در تحقیقات و جهت‌گیری موضوعی باشد.

تحلیل محتوا به عنوان یکی از روش‌های پژوهش، سال‌هاست که مورد توجه بسیاری از پژوهشگران در رشته‌های مختلف قرار گرفته است. در این روش، پژوهشگر به جای آنکه نگرش‌ها و باورها و دیدگاه‌های افراد را از طریق پرسش‌نامه مورد مقایسه و بررسی قرار دهد، پیام‌هایی را که تولید کرده‌اند مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. در اصل، تحلیل محتوا به معنای تحلیل نظام‌مند فراوانی کلمه‌ها، عبارت‌ها، موضوع‌ها، مکان‌ها و دیگر موارد بسته به هدف پژوهش است. پژوهش‌های انجام شده در کشور، در راستای تحلیل محتوا بیشتر در زمینه تحقیقات علوم اجتماعی نظیر تحلیل محتوای کتاب‌های درسی، پرسش‌های امتحانی، برنامه صداوسیما، روزنامه‌ها، مجله‌ها و در سال‌های اخیر، وبلاگ‌ها و وبسایت‌ها متمرکز است (آذرانفر، ۱۳۸۵). تحلیل محتوا تجزیه و تحلیل عینی مفهوم یک پیام است که در آن، محتوای ارتباطات از طریق به‌کارگیری عینی و منظم قواعد مقوله‌بندی به اطلاعاتی که می‌توانند خلاصه و با هم

مقایسه شوند، تغییر شکل یافته و از این طریق محتوای چاپی و غیرچاپی مورد تحلیل و شناسایی قرار می‌گیرد. تحلیل محتوا در اصل تحلیل نظام‌مند بسامد واژه‌ها و مفاهیم و... در منابع چاپی و غیرچاپی محسوب می‌شود (باب الحوائجی، ۱۳۸۱). دانیل رایف تحلیل محتوا را به‌طور خلاصه چنین تعریف می‌کند: «قراردادن قاعده و محتوای ارتباطات در طبقات (مقوله‌های) خاص بر اساس قواعد و تحلیل روابط بین آن مقوله‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری» (رایف، ۱۳۸۱).

همچنین پیسلی بر این عقیده است که تحلیل محتوا مرحله‌ای از جمع‌آوری اطلاعات است که در آن، محتوای ارتباطات از طریق به‌کارگیری عینی و منتظم قواعد مقوله‌بندی به اطلاعاتی که می‌توانند خلاصه و با هم مقایسه شوند تغییر شکل می‌یابد. بنابراین پژوهش درباره‌ی پایان‌نامه‌های دانشجویان از جهات مختلف حائز اهمیت است. به‌خصوص تحلیل موضوعی آن‌ها می‌تواند ابزار مناسبی برای آگاهی از گرایش‌ها و موضوعات مطرح روز باشد. بدیهی است که در هر مقطع زمانی، گرایش‌های پژوهشی در هر زمینه‌ی موضوعی بسته به شرایط خاص متفاوت است. بعضی از موضوع‌ها بیشتر مورد توجه قرار گرفته و بعضی دیگر نادیده گرفته می‌شوند. جهت گردآوری تحقیقات علمی در حوزه مالیات، سازمان امور مالیاتی کشور در قالب دستورالعمل حمایت از پایان‌نامه‌های مالیاتی اقدام به حمایت مالی از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا در حوزه مالیات نموده است و مشمولین حمایت موظف به ارائه یک نسخه از پایان‌نامه به کتابخانه سازمان بودند. از ابتدای سال ۱۳۸۴ تاکنون، بیش از ۸۰۰ عنوان پایان‌نامه با موضوع مالیات از رشته‌های تحصیلی و دانشگاه‌های مختلف گردآوری شده است. از طرف دیگر، سازمان امور مالیاتی کشور جهت تأمین نیازهای پژوهشی خود، هر ساله اولویت‌های پژوهشی سازمان را تهیه و اعلام می‌نماید و انتظار می‌رود بخشی از این نیازها از طریق تدوین پایان‌نامه‌های مالیاتی تأمین گردد.

با توجه به حمایت مالی سازمان امور مالیاتی کشور، تحلیل محتوای پایان‌نامه‌ها، این نکته را روشن می‌سازد که نوع مسائل مورد علاقه دانشجویان و استادان راهنما و مشاور چه موضوعاتی بوده است و اولویت‌های پژوهشی سازمان تا چه اندازه در قالب پایان‌نامه مورد بررسی قرار گرفته است. با چنین مطالعه‌ای می‌توان با شناسایی فراوانی رشته تحصیلی دانشگاهی پدیدآورندگان پایان‌نامه‌ها، شناسایی جامعه آماری مورد تحقیق پایان‌نامه‌ها، وضعیت موجود پایان‌نامه‌ها و گرایش‌های موضوعی پایان‌نامه‌ها را شناسایی و طبقه‌بندی کرد و سعی بر پر کردن خلأها و جلوگیری از انجام تحقیقات تکراری نمود و تصویری از فعالیت‌های پژوهشی را در حوزه مالیات ترسیم و موضوع‌های مورد توجه و نادیده گرفته شده را در طی یک دوره زمانی مشخص کرد و دانشجویان و پژوهشگران را در انتخاب موضوع یاری کرد. لذا برای رسیدن به اهداف گفته شده باید به پرسش‌های زیر پاسخ دهد.

پرسش‌های پژوهش

۱. توزیع جنسیتی پدیدآورندگان پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چگونه است؟
۲. توزیع رشته تحصیلی پدیدآورندگان پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چگونه است؟
۳. توزیع پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی به تفکیک سال چگونه بوده است؟
۴. توزیع پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی به تفکیک دانشگاه چگونه است؟
۵. جامعه آماری مورد تحقیق پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چیست؟
۶. توزیع فراوانی مقوله‌های موضوعی پایان‌نامه‌های موجود در سازمان امور مالیاتی چگونه است؟
۷. موضوعات پایان‌نامه‌های تحصیلی تا چه اندازه در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان امور مالیاتی بوده است؟

پیشینه پژوهش

آذرانفر (۱۳۸۵) در پژوهشی به تحلیل محتوای ۲۴۰ پایان‌نامه رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی سال‌های ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۲ موجود در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) پرداخت و نشان داد که در بین دانشگاه‌ها، دانشگاه علوم پزشکی ایران بیشترین تعداد پایان‌نامه را داشته و بیشترین موضوعات پایان‌نامه‌ها مربوط به «کتابخانه‌ها و مراکز منابع و اطلاع‌رسانی» و کمترین موضوعات مربوط به مقوله «رسانه» اختصاص داشته است. همچنین از روش پیمایشی در پایان‌نامه‌ها بیشتر استفاده شده و بیشترین پایان‌نامه متعلق به آقایان بوده و استفاده از منابع خارجی در این ده سال رو به افزایش بوده است. همچنین سیدین و باب‌الحوائجی (۱۳۸۷) به تحلیل محتوای ۵۲۴ پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران، علوم و تحقیقات اهواز و همدان بین سال‌های ۱۳۷۲ تا ۱۳۸۶ پرداختند و نشان دادند که بیشترین پایان‌نامه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال نگارش شده و از لحاظ جنسیت، خانم‌ها مشارکت بیشتری در تدوین پایان‌نامه داشته‌اند و از نظر روش تحقیق نیز از روش پیمایشی بیشتر استفاده شده است. همچنین از لحاظ موضوعی مقوله «کتابخانه و مراکز اطلاع‌رسانی» بیشتر و مقوله «حفاظت و نگهداری» کمتر در پایان‌نامه‌ها به کار رفته است. علاوه بر این شرفی (۱۳۹۰) در پژوهشی، به تعیین فرایند زیست موضوعات و روش‌های پژوهش در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ در دانشگاه‌های دولتی ایران و مقایسه آن با اولویت‌های پژوهشی پرداخت و نشان داد که در پایان‌نامه‌ها موضوعات «بازیابی اطلاعات» و «کتابداری» بیشتر، موضوع «ارتباطات علمی» کمتر و موضوع «رده‌بندی» اصلاً بررسی نشده و در اولویت‌های پژوهشی موضوع «صنعت اطلاعات» بیشتر و موضوع‌های «فهرست‌نویسی»، «شرح وظایف کتابداران» و «منابع چاپی و الکترونیکی» کمتر بررسی شده‌اند. همچنین از لحاظ روش پژوهشی، روش پیمایشی در پایان‌نامه‌ها بیشتر به کار رفته است.

عبدولایه (۲۰۰۲) در پژوهشی به بررسی و شناسایی گرایش‌های پژوهشی پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی کتابداری و اطلاع‌رسانی در فاصله سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۰ در دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی پرداخت و نشان داد که موضوع «فناوری اطلاعات» بیش از سایر موضوع‌ها بررسی شده است. در پژوهش دیگری، لیو و ابا (۲۰۰۹) به بررسی تحلیلی پایان‌نامه‌های دانشجویان کارشناسی ارشد علوم کتابداری در دانشگاه «میدوگوری نیجریه» بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ پرداختند و نشان دادند که بیشترین گرایش موضوعی پایان‌نامه‌ها مربوط به حوزه «علم اطلاعات» بوده و روش پژوهش آن‌ها اغلب کتابخانه‌ای بوده است. همچنین کاسیدی و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی به تحلیل پایان‌نامه‌های علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی آمریکا با استفاده از روش مخصوص لنت دیریشلت بین سال‌های ۱۹۳۰ تا ۲۰۰۹ در آمریکای شمالی پرداختند و نشان دادند که تاریخ کتابخانه‌ها در دو دوره اول، تحلیل استنادی در دوره دوم و سوم، رفتار اطلاع‌یابی در دوره چهارم و موضوع بازیابی اطلاعات و استفاده کاربران در دو دوره از پنج دوره، بیشتر به کار رفته‌اند.

طبق بررسی‌های انجام‌شده در حوزه تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی، تاکنون پژوهشی با موضوع مالیات مشاهده نشده است. لذا این پژوهش بر آن است تا با تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های مالیاتی سازمان امور مالیاتی کشور حوزه‌های موضوعی مطرح در آن‌ها را شناسایی کند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی کاربردی است که با روش «تحلیل محتوا» انجام شده است. هدف اصلی این پژوهش مشخص نمودن گرایش موضوعی پایان‌نامه‌ها و بررسی آن‌ها در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور است. در این پژوهش برای تحلیل موضوع پایان‌نامه‌ها، واحد ثبت، «موضوع» یا «موضوعات» پایان‌نامه‌ها در نظر گرفته شدند و مقوله‌ها با الهام از عنوان، چکیده‌ها، اهداف، سؤالات، متغیرها، فرضیات و مفاهیم عملیاتی پایان‌نامه‌های مالیاتی تعیین شدند. همچنین پایان‌نامه‌ها علاوه بر موضوع، از لحاظ رشته تحصیلی و جامعه آماری نیز تحلیل شدند. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی پایان‌نامه‌هایی (۴۸۲ عنوان) است که طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ در زمینه موضوع مالیات در دانشگاه‌های سراسر کشور در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری دفاع شده و به کتابخانه سازمان امور مالیاتی کشور ارسال شده‌اند. شیوه گردآوری اطلاعات در این پژوهش از نوع کتابخانه‌ای بوده و با مراجعه به پایان‌نامه‌ها، اطلاعات مورد نیاز استخراج شده است. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش سیاهه و آرسی (چک‌لیست) بوده که اطلاعات مورد نیاز هر پایان‌نامه در آن درج می‌شد. همچنین برای تعیین دقیق موضوعات، روش پژوهش و جامعه پژوهش هر پایان‌نامه، بخش‌های مختلف پایان‌نامه مطالعه شدند و در سیاهه و آرسی وارد شدند. از آنجا که عینیت یکی از پایه‌های اساسی روش علمی در هر تحقیق اجتماعی است، اگر به تحلیل محتوا نیز به صورت یک روش علمی بنگریم، باید جنبه عینیت در آن دقیقاً رعایت شود تا بتوان به یافته‌های تحقیق اعتماد داشت. در این روش برای تضمین روایی و پایایی پژوهش، اولاً باید در صورت امکان از مقولات موضوعی استاندارد استفاده شود یا مقولات به نحوی انتخاب یا تنظیم شوند که دایره شمول و دلالت هر مقوله کاملاً روشن باشد تا پژوهشگران به آسانی در خصوص تعلق یا عدم تعلق مجموعه‌ای خاص به مقولات مورد نظر توافق نظر داشته باشند و ثانیاً برای اجتناب از ایجاد اختلاف در خصوص تمایزهای ظریف و کم‌اهمیت بین مقوله‌های فرعی باید در هم ادغام شوند. در این پژوهش، به علت عدم مقوله‌بندی استاندارد در زمینه موضوع مالیات از نظریات نخبگان مالیاتی استفاده شده است. جهت اعتبار ابزار گردآوری اطلاعات و تضمین آن، پرسش‌نامه از پیش طراحی شده محقق ساخته تهیه و طی سه مرحله برای پاسخ‌دهندگان ارسال شد. علاوه بر این، مذاکره شفاهی و مصاحبه با نخبگان مالیاتی صورت گرفت.

جدول ۱. مقوله‌های موضوعی اصلی و فرعی

ردیف	مقوله موضوعی اصلی	مقوله موضوعی فرعی
۱	قوانین و مقررات مالیاتی	۱۱. ضمانت‌های اجرایی، ۱۲. حقوق مالیاتی، ۱۳. دادرسی مالیاتی، ۱۴. ساده‌سازی قوانین، ۱۵. معافیت مالیاتی
۲	سازمان وصول مالیات	۲۱. برنامه‌بودجه و ساختار، ۲۲. فناوری اطلاعات، ۲۳. منابع انسانی سازمان، ۲۴. کارایی نظام مالیاتی، ۲۵. نظام تشخیص مالیات، ۲۶. وصول مالیات
۳	مؤدیان مالیاتی	۳۱. فرهنگ مالیاتی، ۳۲. فرار مالیاتی، ۳۳. حقوق مؤدیان، ۳۴. خدمات مالیاتی
۴	مالیات‌های سلامی	۴۱. زکات، ۴۲. خمس، ۴۳. وجوهات شرعی، ۴۴. کمک‌های خیریه، ۴۵. مؤسسات خیریه
۵	سیاست‌های مالیاتی	۵۱. ظرفیت‌های مالیاتی، ۵۲. پیش‌بینی درآمدهای مالیاتی، ۵۳. درآمدهای مالیاتی، ۵۴. پایه‌های مالیاتی نوین، ۵۵. نرخ‌های مالیاتی

تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های مالیاتی موجود در کتابخانه سازمان ...

بر این اساس، مقوله‌های مالیاتی به پنج گروه موضوع کلی طبقه‌بندی گردید که عبارت‌اند از: ۱. قوانین و مقررات مالیاتی ۲. سازمان وصول مالیات ۳. مؤدیان مالیاتی ۴. مالیات‌های اسلامی ۵. سیاست‌های مالیاتی. همچنین ۲۰ موضوع فرعی زیر موضوعات اصلی برای طبقه‌بندی موضوعات پایان‌نامه‌ها استفاده شد. به موضوعات اصلی شماره ۱ تا ۵ اختصاص یافت و موضوعات فرعی نیز به عنوان زیرمجموعه‌ای از آن موضوع در زیر آن شماره‌گذاری شدند. جدول ۱ نشانگر نحوه تقسیم‌بندی موضوعات است.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

پرسش اول: توزیع جنسیتی پدیدآورندگان پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چگونه است؟

جدول ۲. توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها به تفکیک جنسیت پدیدآورندگان

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۳۱	۲۷.۲
مرد	۳۵۱	۷۲.۸
جمع	۴۸۲	۱۰۰.۰

با توجه به یافته‌های جدول ۲ مشاهده می‌شود از مجموع ۴۸۲ پایان‌نامه مورد مطالعه، ۱۳۱ عنوان با ۲۷/۲ درصد توسط زنان و ۳۵۱ عنوان با ۷۲/۸ درصد توسط مردان نگارش و دفاع شده است.

پرسش دوم: توزیع رشته تحصیلی پدیدآورندگان پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چگونه است؟

جدول ۳. توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها به تفکیک رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	فراوانی	درصد
مدیریت	۲۶۷	۵۵.۴
اقتصاد	۵۶	۱۱.۶
حسابداری	۸۸	۱۸.۳
حقوق	۳۳	۶.۸
سایر	۳۸	۷.۹

یافته‌های جدول ۳ رشته تحصیلی دانشجویانی که پایان‌نامه‌های مورد مطالعه را تدوین و نگارش کرده‌اند نشان می‌دهد. از مجموع ۴۸۲ پایان‌نامه، ۲۶۷ عنوان با ۵۵.۴ درصد در رشته مدیریت، ۵۶ عنوان با ۱۱.۶ درصد در رشته اقتصاد، ۸۸ عنوان با ۱۸.۳ درصد در رشته حسابداری، ۳۳ عنوان برابر با ۶.۸ درصد در رشته حقوق و ۳۸ عنوان با ۷.۹ درصد در سایر رشته‌ها نگارش شده است.

یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که بیشترین پایان‌نامه با ۱۸۸ عنوان (۳۹ درصد) در سال ۱۳۹۲ و کمترین آن با ۱۴ عنوان (۲.۹ درصد) در سال ۱۳۹۳ نگارش شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، پایان‌نامه‌های مربوط به سال ۱۳۹۳ به میزان قابل توجهی کمتر از سال‌های قبل می‌باشد؛ زیرا بقیه پایان‌نامه‌های تولیدشده در سال ۱۳۹۳ در سه‌ماهه اول سال ۱۳۹۴ به کتابخانه تحویل گردید. لذا به علت در دسترس نبودن آن‌ها در آن زمان مورد بررسی قرار نگرفتند.

پرسش سوم: توزیع پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی به تفکیک سال چگونه بوده است؟

جدول ۴. توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها به تفکیک سال نگارش

سال نگارش	فراوانی	درصد
۱۳۸۹	۸۲	۱۷.۰
۱۳۹۰	۹۰	۱۸.۷
۱۳۹۱	۱۰۸	۲۲.۴
۱۳۹۲	۱۸۸	۳۹.۰
۱۳۹۳	۱۴	۲.۹
جمع	۴۸۲	۱۰۰.۰

پرسش چهارم: توزیع پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی به تفکیک دانشگاه چگونه است؟

جدول ۵. توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها به تفکیک نوع دانشگاه

نوع دانشگاه	فراوانی	درصد
دانشگاه آزاد	۴۰۶	۸۴.۲
دانشگاه دولتی	۷۶	۱۵.۸
جمع	۴۸۲	۱۰۰.۰

همان طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، از مجموع ۴۸۲ پایان‌نامه مورد مطالعه ۴۰۶ عنوان با ۸۴.۲ درصد توسط دانشجویان دانشگاه آزاد و ۷۶ عنوان با ۱۵.۸ درصد توسط دانشجویان دانشگاه‌های دولتی نگارش شده است.

پرسش پنجم: جامعه آماری پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چگونه است؟

جامعه آماری مورد پژوهش در پایان‌نامه‌ها به پنج گروه تقسیم شده است که مبنای این تقسیم‌بندی بر اساس حوزه‌های موضوعی مورد بررسی نگارندگان پایان‌نامه‌ها صورت گرفته است؛ مثلاً اگر موضوع پایان‌نامه‌ای درباره «تورم اقتصادی» یا «اقتصاد مقاومتی» در ایران بوده است، در گروه جامعه آماری «اقتصاد ایران» قرار گرفته و اگر درباره جامعه آماری پایان‌نامه‌ای «پرونده‌های مؤدیان حوزه مالیاتی شرق تهران» و یا سایر نقاط کشور بوده، در گروه جامعه آماری «پرونده‌های مالیاتی» قرار گرفته است و اگر موضوع مورد بررسی همکاران سازمانی بوده‌اند، در گروه «کارکنان» و اگر موضوع مورد بررسی «مؤدیان مالیاتی» بوده‌اند، در گروه «مؤدیان» و بقیه موارد نیز به همین ترتیب تنظیم شده‌اند.

جدول ۶. توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها به تفکیک جامعه آماری

جامعه آماری	فراوانی	درصد
اقتصاد ایران	۵۴	۱۱.۲
پرونده مالیاتی	۲۴	۵.۰
شرکت‌های بورس	۳۷	۷.۷
قوانین و مقررات مالیاتی	۳۳	۶.۸
کارکنان	۲۳۷	۴۹.۲
مؤدیان	۸۸	۱۸.۳
سایر	۹	۱.۹
جمع	۴۸۲	۱۰۰.۰

تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های مالیاتی موجود در کتابخانه سازمان ...

یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که بیشترین جامعه آماری پایان‌نامه‌ها با ۲۳۷ عنوان (۴۹.۲ درصد) توسط کارکنان و کمترین آن با ۹ عنوان (۱.۹ درصد) در گروه سایر نوشته شده است.

پرسش ششم: توزیع فراوانی مقوله‌های موضوعی در پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه سازمان امور مالیاتی چگونه است؟

جدول ۷. توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها به تفکیک موضوعی

موضوع	فراوانی	درصد
قوانین و مقررات مالیاتی	۶۴	۱۳.۳
سازمان وصول مالیات	۲۷۳	۵۶.۶
مؤدیان مالیاتی	۸۰	۱۶.۶
مالیات‌های اسلامی	۵	۱.۰
سیاست‌های مالیاتی	۶۰	۱۲.۴
جمع	۴۸۲	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول ۷ پایان‌نامه‌های مقوله «سازمان وصول مالیات» همراه با مقوله‌های فرعی آن مانند «برنامه و بودجه و ساختار»، «فناوری اطلاعات»، «منابع انسانی سازمان»، «کارایی نظام مالیاتی»، «نظام تشخیص مالیاتی» و «وصول مالیات» با ۲۷۳ عنوان (۵۶.۶ درصد) بیشترین و پایان‌نامه‌های مقوله «مالیات‌های اسلامی» با مقوله‌های فرعی آن از قبیل «زکات»، «جوهات شرعی» و «بررسی فقهی مالیاتی» با ۵ عنوان (۱ درصد) کمترین تعداد پایان‌نامه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

پرسش هفتم: موضوعات پایان‌نامه‌های تحصیلی تا چه اندازه در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان امور مالیاتی بوده است؟

مقولات پنج‌گانه طبقه‌بندی اصلی در جدول ۷ کلی بوده و چنانچه با آن‌ها تطبیق داده می‌شد، تقریباً همه پایان‌نامه‌ها را در بر می‌گرفت؛ در حالی که از نظر سازمان متغیرهای موجود در اولویت پژوهشی باید مورد بررسی قرار می‌گرفت. به همین دلیل موضوعات، جزئی‌تر در نظر گرفته شد و ۳۷ مقوله از عناوین اولویت‌های پژوهشی در جدول ۸ انتخاب شدند و موضوع پایان‌نامه‌ها با مقوله‌های تعیین شده در سال‌های مورد نظر تطبیق داده شد که نتایج زیر حاصل گردید.

بر اساس یافته‌های جدول ۸ می‌توان گفت که از ۴۸۲ عنوان پایان‌نامه، فقط ۲۳۲ عنوان (۴۸.۱۳ درصد) در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲) بوده است. همچنین ۵۵ پایان‌نامه (۲۳.۷ درصد) درباره مقوله «مالیات بر ارزش افزوده» در کتابخانه سازمان امور مالیاتی کشور موجود است که از همه موضوع‌ها بیشتر کار شده است. علاوه بر این ۳۵ پایان‌نامه (۱۵ درصد) درباره مقوله «فرهنگ و تمکین مالیاتی»، ۲۶ پایان‌نامه (۱۱.۲ درصد) درباره مقوله «حسابرسی مالیاتی»، ۲۳ پایان‌نامه (۹.۹ درصد) درباره هریک از مقوله‌های «مالیات الکترونیکی» و «ضمانت‌های اجرایی»، ۱۵ پایان‌نامه (۶.۴ درصد) درباره هریک از مقوله‌های «سلامت اداری» و «خدمات مالیاتی»، ۸ پایان‌نامه (۳.۴ درصد) درباره مقوله «معافیت‌های مالیاتی»، ۷ پایان‌نامه (۳ درصد) درباره «بهره‌وری و کارایی سازمان امور مالیاتی کشور»، ۵ پایان‌نامه (۲.۱ درصد) درباره هریک از مقوله‌های «مالیات‌های اسلامی» و «مالیات و توزیع مجدد»، ۴ پایان‌نامه (۱.۷ درصد) درباره مقوله «ادارسی مالیاتی»، ۲ پایان‌نامه (۰.۸ درصد) درباره مقوله‌های «نظام مالیاتی و برون‌سپاری

جدول ۸. اولویت‌های پژوهشی سازمان

ردیف محور	موضوع	سال	تعداد
۱	طرح جامع مالیاتی و سایر اقدامات تکمیلی توسعه نظام جامع اطلاعات مالیاتی	۱۳۹۲	۱
۲	مالیات بر سود بانکی	۱۳۹۲	۱
۴	مالیات‌های زیست‌محیطی	۱۳۹۲	۱
۵	پیاده‌سازی نظام مالیات بر درآمد اشخاص (مالیات بر جمع درآمد)	۱۳۹۲	۱
۶	بررسی روش‌های کاهش هزینه‌های وصول مالیات و گسترش پایه‌های مالیاتی	۱۳۸۸	۲
۷	نقش نظام مالیاتی در حمایت از تولید ملی و کار و سرمایه ایرانی	۱۳۹۱	۲
۸	نظام مالیاتی و برون‌سپاری فعالیت‌ها	۱۳۹۲	۲
۹	الگوهای بهینه نظام دادرسی مالیاتی	۱۳۹۲	۴
۱۰	بررسی آثار توزیعی مالیات با تأکید بر توزیع مجدد	۱۳۹۸	۵
۱۱	مالیات‌های اسلامی در ساختار نظام مالیاتی کشور	۱۳۹۲	۵
۱۲	محاسبه شاخص بهره‌وری در سازمان امور مالیاتی کشور	۱۳۹۲	۷
۱۳	تحلیل و بررسی آثار معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی	۱۳۸۸	۸
۱۴	الگوهای خدمات رسانی به مؤدیان	۱۳۹۲	۱۵
۱۵	ارتقای سلامت اداری در نظام مالیاتی کشور	۱۳۹۲	۱۵
۱۶	ضمانت‌های اجرایی قوانین مالیاتی	۱۳۹۲	۲۳
۱۷	مالیات الکترونیکی و بهبود عملکرد نظام مالیاتی کشور	۱۳۹۱	۲۳
۱۸	نظام‌های نوین رسیدگی، تشخیص، حسابرسی و دادرسی مالیاتی	۱۳۸۹	۲۶
۱۹	ارتقای فرهنگ و تمکین مالیاتی	۱۳۹۲	۳۵
۲۰	تحلیل آثار و تجربیات حاصل از اجرای مالیات بر ارزش افزوده	۱۳۹۲	۵۵
۲۱	ترفندهای مالیاتی و راهکارهای مواجهه با آن	۱۳۹۲	۰
۲۲	طراحی مکانیزم تولید اطلاعات اقتصادی گروه‌های مؤدیان مالیاتی	۱۳۸۸	۰
۲۳	جایگاه مالیات در اقتصاد مقاومتی	۱۳۹۲	۰
۲۴	طرح تحول نظام مالیاتی و نقش آن در بهبود عملکرد نظام مالیاتی کشور	۱۳۹۱	۰
۲۵	قیمت‌گذاری انتقالات در نظام مالیاتی کشور	۱۳۹۲	۰
۲۶	اصلاح ترکیب منابع مالیاتی با تأکید بر افزایش سهم مالیات مشاغل	۱۳۸۹	۰
۲۷	مالیات و بازارهای مالی	۱۳۹۲	۰
۲۸	راهکارهای تحقق اهداف برنامه پنجم توسعه، درحوزه نظام مالیاتی	۱۳۹۰	۰
۲۹	نظام مالیاتی و ساختار مطلوب نظام تأمین اجتماعی	۱۳۹۲	۰
۳۰	مالیات و اقتصاد رانتهی و دولت	۱۳۹۲	۰

ادامه جدول ۸. اولویت‌های پژوهشی سازمان

ردیف محور	موضوع	سال	تعداد
۳۱	راهکارهای بهبود فضای کسب و کار در ایران از طریق مالیات	۱۳۸۸	۰
۳۲	مالیات بر مؤسسات خیریه و کمک‌های خیریه	۱۳۹۲	۰
۳۳	راهکارهای عملی قطع وابستگی هزینه‌های جاری دولت به درآمدهای نفت و گاز	۱۳۸۸	۰
۳۴	مالیات بر درآمد کشاورزی	۱۳۹۲	۰
۳۵	ساختار مطلوب مالیات‌های ملی و محلی در کشور	۱۳۹۲	۰
۳۶	تأثیر مالیات‌ها در اصلاح الگوی مصرف و چگونگی به‌کارگیری مالیات بر موارد خاص در نظام مالیاتی ایران	۱۳۸۸	۰
۳۷	نظام مالیاتی و ثبات مالی و اقتصادی کشور	۱۳۹۲	۰
۳۸	جمع کل		۲۲۳۲۲۳۲۳۲

فعالیت‌ها»، مالیات و «حمایت از تولید»، «گسترش پایه‌های مالیاتی»، ۱ پایان‌نامه (۰.۴ درصد) دربارهٔ هریک از مقوله‌های «مجموع درآمد»، «مالیات‌های زیست‌محیطی»، «مالیات و پول‌شویی»، «مالیات بر سود بانکی»، «طرح جامع مالیاتی» نگارش شده است و دربارهٔ مقوله‌های «ترندهای مالیاتی»، «تولید اطلاعات اقتصادی»، «جایگاه مالیات در اقتصاد مقاومتی»، «طرح تحول نظام مالیاتی»، «قیمت‌گذاری انتقالات»، «مالیات بر درآمد مشاغل»، «مالیات و بازارهای مالی»، «مالیات و برنامهٔ پنجم توسعه»، «مالیات و تأمین اجتماعی»، «مالیات و رانت»، «مالیات و فضای کسب و کار»، «مالیات و کمک‌های خیریه»، «مالیات و نفت»، «مالیات و درآمد کشاورزی»، «مالیات‌های محلی»، «مالیات بر موارد خاص» و «نظام مالیات و ثبات مالی کشور» پایان‌نامه‌ای نگارش نشده است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که بیشترین پایان‌نامه دربارهٔ مقولهٔ «سازمان وصول مالیات» و کمترین آن دربارهٔ مقولهٔ «مالیات‌های اسلامی» بررسی شده است؛ زیرا بررسی مشکلات وصول مالیات از مهم‌ترین اهداف بخش پژوهشی سازمان امور مالیاتی می‌باشد. همچنین بیشترین پایان‌نامه توسط دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی توسط دانشجویان دانشگاه‌های دولتی به واحد پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور ارائه شده است؛ زیرا پس از تعطیل شدن مرکز آموزش مدیریت دولتی و مشاهدهٔ خلأ آموزشی در این حوزه، تعداد واحدهای دانشگاه آزاد افزایش داده شد. بنابراین تعداد زیادی از گرایش‌های مختلف رشتهٔ مدیریت در این دانشگاه تدریس می‌شود. علاوه بر این، بیشترین پایان‌نامه متعلق به آقایان و کمترین آن متعلق به خانم‌هاست که بیشترین آن‌ها توسط دانشجویانی که رشتهٔ تحصیلی آنان مدیریت و کمترین آن‌ها توسط دانشجویانی که رشتهٔ تحصیلی آنان حقوق بوده، نگارش شده است؛ زیرا طبق مادهٔ ۲۱۹ آیین‌نامهٔ اجرایی سازمان امور مالیاتی، ۵ رشتهٔ مرتبط عبارت‌اند از: اقتصاد، حسابداری، مدیریت، حقوق و کامپیوتر؛ که مطلوب سازمان هستند و در دوره‌های ضمن خدمت در رشتهٔ مدیریت تحصیل می‌کردند. بیشترین جامعهٔ آماری موردتحقیق پایان‌نامه‌ها مربوط به کارکنان و کمترین آن مربوط به پرونده‌های مالیاتی است؛ زیرا عمده رشته‌های

تحصیلی نگارندگان پایان‌نامه‌ها رشته مدیریت بوده و یکی از موضوعات اساسی در این حوزه، منابع انسانی است. همچنین بیشترین پایان‌نامه در سال ۱۳۹۲ و کمترین آن در سال ۱۳۹۳ نگارش شده است؛ زیرا پایان‌نامه‌های نگارش شده در سال ۱۳۹۳، در سه‌ماهه اول سال ۱۳۹۴ به کتابخانه تحویل داده شده بود.

علاوه بر این، نتایج نشان داد که بیشترین پایان‌نامه درباره مقوله مالیات بر ارزش افزوده و کمترین پایان‌نامه درباره مقوله‌های مجموع درآمد، مالیات‌های زیست‌محیطی، مالیات و پول‌شویی، مالیات بر سود بانکی، طرح جامع مالیاتی در راستای اولویت‌های پژوهشی ارائه شده است و درباره مقوله‌های ترفندهای مالیاتی، تولید اطلاعات اقتصادی، جایگاه مالیات در اقتصاد مقاومتی، طرح تحول نظام مالیاتی، قیمت‌گذاری انتقالات، مالیات بر درآمد مشاغل، مالیات و بازارهای مالی، مالیات و برنامه پنجم توسعه، مالیات و تأمین اجتماعی، مالیات و رانت، مالیات و فضای کسب و کار، مالیات و کمک‌های خیریه، مالیات و نفت، مالیات و درآمد کشاورزی، مالیات‌های محلی، مالیات بر موارد خاص و نظام مالیات و ثبات مالی کشور پایان‌نامه‌ای نگارش نشده است؛ زیرا موضوع مالیات بر ارزش افزوده مبحث جدید و چالش‌برانگیزی در نظام مالیاتی ایران می‌باشد و سایر موضوعات به‌علت عدم پیشینه پژوهشی و در نتیجه عدم شناخت افراد در زمینه موضوعات مورد نظر کمتر مورد توجه دانشجویان قرار گرفته‌اند. همچنین نتایج نشان داد که نگارش پایان‌نامه‌ها کمتر در راستای اولویت‌های پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور بوده و تابع روال منطقی نیست. بنابراین پیشنهاد می‌شود برای بهتر شدن وضعیت پژوهش در زمینه پایان‌نامه‌های امور مالیاتی به عواملی مانند مدنظر قرار دادن اولویت‌های پژوهشی سازمان توسط دانشجویان در انتخاب موضوع پایان‌نامه، نظارت بیشتر در پذیرش پایان‌نامه‌ها توسط واحد پژوهشی سازمان، توجه بیشتر به موضوعات حقوقی در اولویت‌های پژوهشی و خلأهای پژوهشی مشاهده شده در اولویت‌های پژوهشی مثلاً مالیات‌های اسلامی با مقوله‌های فرعی آن از قبیل زکات، خمس، وجوهات شرعی، کمک‌های خیریه و مؤسسات خیریه و حمایت مالی بیشتر از انجام پژوهش‌های این حوزه، بستن تفاهم‌نامه‌های مشترک با دانشگاه‌های اسلامی مانند دانشگاه مفید و دانشگاه امام‌صادق(ع) و دانشگاه علوم اسلامی رضوی جهت برطرف نمودن خلأ پژوهشی در زمینه مالیات‌های اسلامی، توجه به پرونده‌های مالیاتی به‌عنوان جامعه آماری و رفع موانع قانونی و محدودیت دسترسی به آن‌ها، جهت‌دهی به اولویت‌های پژوهشی سازمان نسبت به کمبودها و حذف موارد اشباع شده از اولویت‌های پژوهشی در کوتاه‌مدت، توجه بیشتری صورت بگیرد.

پیشنهادهای اجرایی پژوهش

۱. سازمان امور مالیاتی کشور در خصوص انجام پژوهش‌ها در حوزه‌های مورد نیاز آن سازمان که هم‌اکنون در اولویت قرار دارد، مشوق‌هایی در نظر بگیرد.
۲. در آن بخش از حوزه‌های موضوعی که تعداد پژوهش‌های بیشتری انجام شده، با اعمال سیاست‌هایی نسبت به هدایت پژوهشگران به تمرکز بر حوزه‌های خاص آن بخش‌ها اقدام شود.

فهرست منابع

آذرانفر، جوانه. (۱۳۸۵). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی موجود در پایگاه اطلاع‌رسانی اطلاعات و مدارک علمی ایران در سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۷۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران.

باب الحوائجی، فهیمه. (۱۳۸۱). تحلیل محتوا. دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. (ج. ۱). تهران: کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران.

دیانی، محمدحسین. (۱۳۷۸). پایان‌نامه، گنج ناشناخته ره‌اشده. کتابداری و اطلاع‌رسانی، فصلنامه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۲ (۴)، ۱۶۱.

رایف، د.، لیس، اس و جی.اف.، فردریک. (۱۳۸۵). تحلیل پیام‌های رسانه‌ای، کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق، (مهدخت بروجردی علوی، مترجم). تهران: سروش.

سیدین، سید مهرداد. (۱۳۸۷). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران، علوم و تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های ۱۳۷۲-۱۳۸۶. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران.

سیدین، سید مهرداد و باب الحوائجی، فهیمه. (۱۳۸۸). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران، علوم و تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های ۱۳۷۲-۱۳۸۶. پیام کتابخانه. ۱۵ (۱)، ۹۵-۱۲۱.

شرفی، علی. (۱۳۹۰). تعیین فرایند زیست موضوعات و روش‌های پژوهش در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از سال ۱۳۸۴-۱۳۸۸ در دانشگاه‌های دولتی ایران و مقایسه آن با اولویت‌های پژوهشی سال ۱۳۸۹-۱۳۹۰. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

میرسندسی، محمد. (۱۳۸۲). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های دانشجویی در رشته جامعه‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس (کارشناسی ارشد و دکتری ۱۳۶۴-۱۳۷۵). فصلنامه مصباح. ۱۲ (۴۶)، ۱۵۷-۱۷۶.

Abdoulaye, H., (2002). Research trends in library and information science at the International Islamic University Malaysia. *Library Review*, 51(1): 32-37.

Aliyu, Y., Abba, T., (2009). Analytical study of master library science dissertations at the University of Maiduguri, N. *Library Philosophy & Practice*, 11(1): 1-6.

Cassidy, R Sugimoto, et al., (2011). "The shifting sands of disciplinary development: Analyzing North American Library and Information Science dissertations using latent Dirichlet allocation". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(1):185